

Κείμενο Ι

Η βιοπολιτική του εθελοντισμού

Σε μια εποχή γενικευμένης κοινωνικής-οικονομικής βαρβαρότητας που εκδηλώνεται ως βαθύτατη ανθρωπιστική κρίση, ποιες βαθύτερες ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες ικανοποιούν οι εθελοντικές κοινωνικές δραστηριότητες των πολυάριθμων ατόμων που επενδύουν σε αυτές; Αρκεί η επίκληση των μεγάλων κοινωνικών καταστροφών για να εξηγηθούν η μαζικότητα και η ποικιλία των νέων φαινομένων εθελοντισμού και των οργανωμένων φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων; Αν είναι αλήθεια, όπως συχνά λέγεται, ότι το τέλος της νεωτερικότητας συνεπάγεται αυτομάτως και «το τέλος του ανθρώπου», τότε τι μπορεί να σημαίνει «ανθρωπιστική πολιτική» σήμερα;

Μολονότι έχουν διατυπωθεί, κατά καιρούς, διάφορες πολιτικές, στατιστικές και αμιγώς κοινωνιολογικές ερμηνείες αυτών των φαινομένων, δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς τα ψυχολογικά κίνητρα της ανθρώπινης ανάγκης για αλληλεγγύη που εκδηλώνεται μέσω του αυθόρμητου ή του οργανωμένου κοινωνικού εθελοντισμού. Έτσι, στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες, η προσχεδιασμένη ελαχιστοποίηση του νεωτερικού κράτους πρόνοιας επιβάλλει τη μεγιστοποίηση των εξατομικευμένων, άμισθων και κυρίως πολιτικά ανώδυνων εθελοντικών πρακτικών.

Αναμφίβολα, κάθε οργανωμένη εθελοντική δράση έρχεται να καλύψει μια υπαρκτή κοινωνική ανάγκη, προκύπτει δηλαδή από την εμφανή ανεπάρκεια των δομών του οργανωμένου κράτους και της κοινωνίας στο να χειριστούν εγκαίρως και αποτελεσματικά τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ορισμένα μεμονωμένα άτομα ή ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Προβλήματα που, κατά κανόνα, δημιουργούνται από τις ίδιες τις κοινωνίες οι οποίες, εκ των υστέρων, καλούνται να τα λύσουν.

Παρ' όλα αυτά, από πολυάριθμες ψυχολογικές και κοινωνιολογικές έρευνες σε όλο τον πλανήτη προκύπτει ότι η συστηματική ενασχόληση με τον κοινωνικό εθελοντισμό βοηθά όχι μόνο αυτούς που δέχονται βοήθεια αλλά και αυτούς που την προσφέρουν. Πράγματι, οι σχετικές στατιστικές μελέτες επιβεβαιώνουν ότι τα άτομα που συμμετέχουν ενεργά, συνειδητά και για μεγάλο χρονικό διάστημα σε εθελοντικές πρακτικές αισθάνονται πιο ισορροπημένα, λιγότερο δυστυχή και πολύ πιο ικανοποιημένα από τη ζωή τους σε σύγκριση με τα άτομα που δεν εμπλέκονται σε τέτοιες αλτρουιστικές δραστηριότητες. Με άλλα λόγια, η ένταξη σε μια νέα κοινωνική ομάδα, στην οποία υποτίθεται ότι επέλεξαν να ενταχθούν «ελεύθερα» οι ίδιοι οι εθελοντές, σε συνδυασμό με το κοινωνικά επωφελές έργο που πραγματοποιούν, τους προσφέρει το πολυπόθητο -αλλά κάθε άλλο παρά ανιδιοτελές- αίσθημα αισιοδοξίας, πληρότητας και προσωπικής δικαίωσης που από καιρό είχαν απολέσει στην καθημερινή κοινωνική, εργασιακή και οικογενειακή τους ζωή!

Τι το ιδιαίτερο όμως και μοναδικό έχουν οι εθελοντικές δραστηριότητες; Αναζητώντας μια πιο σαφή εξήγηση γι' αυτό το κοινωνικό φαινόμενο, οι ερευνητές -ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι- διαπίστωσαν ότι η εθελοντική δραστηριότητα αναπληρώνει, έστω και φαντασιακά, τη βαθύτερη ανάγκη των ανθρώπων να επιτελούν μια προσωπική, δημιουργική και κυρίως χρήσιμη κοινωνική δραστηριότητα. Διόλου περίεργο που, στατιστικά, στον εθελοντισμό επενδύουν επωφελώς κυρίως οι άνεργοι και οι συνταξιούχοι. Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από τις πρωτοποριακές έρευνες του Edwin Boezeman και της Naomi

Ellemers στην Ολλανδία και του Theo Wehner και της ομάδας του στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης. Το απρόσμενο συμπέρασμα αυτών των ερευνών είναι ότι το ψυχολογικό πρότυπο του εθελοντή αντιστοιχεί και συνήθως αντιπροσωπεύεται από άτομα που δεν είναι καθόλου ικανοποιημένα από την επαγγελματική ή και την ιδιωτική τους ζωή. Υπό αυτή την έννοια, ο μετανεωτερικός εθελοντισμός δεν έχει καμία σχέση με την ιστορικά ξεπερασμένη αστική φιλανθρωπία, αφού πλέον προβάλλεται μαζικά ως υποκατάστατο της κανονικής εργασίας και της αποδομημένης λειτουργίας του κράτους πρόνοιας.

Οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε εγκαίρως το γιατί και κυρίως το πώς η μετανεωτερική πολιτική έχει επιβάλει τον εθελοντισμό ως μορφή άμισθης κοινωνικής εργασίας αλλά και ως μέσο κοινωνικής διαχείρισης και εκτόνωσης της οργής ενός ολοένα διογκούμενου αριθμού περιθωριοποιημένων πολιτών. Η ελεγχόμενη αποσάθρωση και η προσχεδιασμένη ελαχιστοποίηση του νεωτερικού κράτους πρόνοιας επιβάλλει τη μεγιστοποίηση των εξατομικευμένων, άμισθων και κυρίως πολιτικά ανώδυνων εθελοντικών πρακτικών.

[Σπύρος Μανουσέλης](#), ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ, 14.01.2017

Κείμενο II

Θέλω να γίνω εθελοντής!

Στις μέρες που ζούμε είναι δύσκολο για πολλούς να αντεπεξέλθουν στις κοινωνικές απαιτήσεις. Τόσο στο οικονομικό κομμάτι που – ειδικά στη χώρα μας – βιώνουμε πρωτόγνωρες καταστάσεις, όσο και στο κοινωνικό όπου, συνεχώς, η κοινωνία πλήττεται από φαινόμενα ρατσισμού, βίας, υποβάθμισης του βιοτικού επιπέδου, φτώχεια, ανεργία, εγκληματικότητα. Όλα αυτά θα είχαν λυγίσει την κοινωνία αν δεν διατηρούνταν κάποια δείγματα αλληλεγγύης σήμερα.

Η αλληλεγγύη εκφράζεται με πολλούς τρόπους κι ένας από αυτούς είναι ο εθελοντισμός. Ο εθελοντισμός έχει την έννοια της εθελούσιας προσφοράς προς το κοινωνικό σύνολο, δίχως ανταμοιβή. Είναι αλήθεια ότι η κοινωνική συνοχή δοκιμάζεται από τις διάφορες πολιτικές που ακολουθούνται, αλλά είναι επίσης αλήθεια ότι όλοι κρύβουμε έστω και λίγα δείγματα αλληλεγγύης. Ο καθένας από εμάς επηρεάζεται σε διαφορετικό βαθμό από αυτά που συμβαίνουν γύρω μας και εκφράζεται ανάλογα. Όλους, όμως, μας ενώνει η κοινή ανάγκη να προσφέρουμε σε κάποιον συνάνθρωπό μας ή σε μια ομάδα ανθρώπων ή σε ένα ίδρυμα. Και ο εθελοντισμός είναι ένας τρόπος μέσω του οποίου μπορούμε να πετύχουμε κάτι τέτοιο.

Κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι στις περισσότερες φορές δεν ζητείται αντάλλαγμα για τις προσφερόμενες υπηρεσίες κάποιου. Βέβαια, πολλοί πιστεύουν ότι οι εθελοντές πρέπει να αμείβονται προς παραδειγματισμό περισσότερων ανθρώπων με αυτόν. Όμως, τα αληθινά ένστικτα, που μας οδηγούν σε τέτοιες πράξεις, δεν χρειάζονται αντάλλαγμα για να επιβραβευθούν. Επιβραβεύονται με την επιτέλεση ενός έργου που προσφέρεται στην κοινωνία ή με τη βοήθεια προς τους συνανθρώπους.

Κάποιος μπορεί να γίνει επίσημα εθελοντής προσφέροντας και συνδράμοντας σε μη κυβερνητικές οργανώσεις ή ιδρύματα. Έτσι, αναγνωρίζεται η προσφορά του και

πολλοί ακολουθούν το παράδειγμά του. Μπορεί, όμως, να γίνει και ανεπίσημα. Αυτό συμβαίνει σε απλά, καθημερινά πράγματα, όπως μια αιμοδοσία και μια βοήθεια σε ηλικιωμένο ή σε άπορο. Κι αυτό, ακριβώς, είναι που γιγαντώνει την αξία του εθελοντισμού. Δηλαδή, μπορεί οποιοσδήποτε να ενασχοληθεί και να προσφέρει σημαντικά, με μικρό κόπο. Ο εθελοντισμός υπάρχει ανάμεσά μας, σε διάφορες καταστάσεις της καθημερινότητας.

Σήμερα, ο εθελοντισμός τείνει να πάρει εξειδικευμένες μορφές. Πλέον, υπάρχουν διακριτές ομάδες δράσης. Για παράδειγμα, υπάρχει η οικολογία που, με διάφορες δράσεις (δεντροφύτευση, αναδάσωση, ανακύκλωση), ωθεί τον κόσμο να στραφεί προς τη φύση και να βοηθήσει στην προστασία και εξέλιξη του περιβάλλοντος. Υπάρχουν επίσης οι αιμοδοσίες, δωρεές οργάνων και σώματος και γενικά η πρόνοια για ασθενείς, τοξικομανείς και Α.Μ.Ε.Α. Διάφορες αθλητικές, κοινωνικές ακόμα και εκπαιδευτικές δράσεις, υποκινούνται μόνο από αλτρουιστικά αισθήματα και βοηθούν το κοινωνικό σύνολο για την προετοιμασία και ένταξη νέων στην κοινωνία. Το μεγαλύτερο παράδειγμα εθελοντικής προσφοράς παραμένει για τη χώρα μας η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, επειδή είμαστε χώρα που δεν εκμεταλλευτήκαμε καλά τους οικονομικούς πόρους. Κι όμως. Χιλιάδες εθελοντές έσπευσαν να συνδράμουν, ο καθένας σε μικρό βαθμό, για να χαρίσουν αυτούς τους αγώνες στην Ελλάδα και σε ολόκληρο τον κόσμο. Λαμπαδηδρόμοι, βοηθοί, χορευτές, μουσικοί, έδωσαν την καλύτερη απάντηση σε αυτούς που αμφισβητούσαν τη δύναμη του εθελοντισμού.

Ο εθελοντισμός βρίσκεται μέσα μας. Το θέμα είναι να ψάξουμε να το βρούμε και να κάνουμε κι εμείς κάτι καλύτερο. Να ασχοληθούμε και να πούμε «Είμαι μέσα!».

(Σάββας Ιορδανίδης, 19 ετών, φοιτητής Ιατρικής Α.Π.Θ.), πηγή: protagon.gr, 25 /2/2013